

SV. HIERONIM Kraška domneva o lokaciji Stridona

Od kod je doma?

MARJAN BRADEŠKO

Rafko Valenčič: *Sveti Hieronim – mož s Krasa, Družina, Ljubljana, 2007*

Človeštvo se o zgodovinskih osebnostih od nekdanj rado sprašuje: »Kdo je bil? Od kod je bil? Kakšen je bil? Zakaj je bil?« In dostikrat je to zelo težko ugotoviti, posebno za ljudi iz tistih davnih časov, o katerih je za današnje razmere zapisanega bore malo. O svetem Hieronimu vemo, kdo je bil – Sofronij Evzebij Hieronim. Vemo, kdaj je bil – od leta 347 (najverjetneje) do leta 420. Poznamo njegova dela – nad vsemi seveda sije celoten prevod Svetega pisma v latinščino. Vulgata, Hieronimov prevod knjige knjig iz izvornikov (hebrejski, aramejski in grški jezik) je ostal v rabi skoraj poldrugo tisočletje. Neverjeten dosežek! Poleg tega je sv. Hieronim za sabo pustil še veliko eksegez, razlag svetopisemskih besedil, nekaterih zgodovinskih del in pisem, ki jih je izmenjeval s prijatelji doma in med svojimi številnimi potovanji. Vse njegovo delo je tudi razlog, da ga imajo za svojega zavetnika prevajalci.

Vemo celo, od kod je sveti Hieronim bil – iz Stridona. Tu pa se zatakne, kajti še do danes ni nihče zanesljivo dognal, kje je ta Stridon v resnici bil. Zaradi pomena sv. Hieronima so se z ubikacijo (geografsko lego) Stridona ukvarjali številni misleci, strokovnjaki, zgodovinarji – od srednjega veka do današnjih dni. V zvezi z geografsko umestitvijo Stridona se je rodilo veliko domnev – od istrske (Zrenj pri Buzetu), panonske (Štrigova), dalmatinske (notranjost osrednje Dalmacije), liburnijske (zaledje Kvarnerja) do kraške (okolica Pivke), če naštejemo le najizrazitejše. In prav slednja, kraška domneva, je bistvo izvrstne knjige Rafka Valenčiča: *Sveti Hieronim – mož s Krasa*. Kras je pisan z veliko začetnico, torej je mišljen izvorni kras, naš, slovenski. Prav sodobne domneve o legi Stridona namreč kažejo, da bi ta kraj lahko ležal nekje na Pivškem oziroma v bližini Nanosa, kar bi pomenilo, da je bil sv. Hieronim doma v naših krajih.

O sv. Hieronimu, ki je v Sloveniji,

posebno na Primorskem, precej priljubljen (pogosto osebno ime), je to prva knjiga v slovenskem jeziku. Branje je zelo zanimivo in navidez suhoparna zgodovinska dejstva in domneve imajo veliko moč – še nekdo, ki nerad poseže po zgodovinskih knjigah, le-te zlepa ne bo odložil. Kajti ne le, da smelo predstavlja in utemeljuje najverjetnejšo domnevo o Stridonu, pač pa tudi pregledno in obširno razloži Hieronimovo delo in zgodovinski položaj v območju, kjer naj bi slavni mož živel. Menjavala so se cesarstva, kraljestva, province in dežele, prihajala so barbarska ljudstva, ki so Stridon porušila, Hieronimovo ime in prevod Svetega pisma pa sta ostala. In prav zato iskanje Stridona še vedno vznemirja strokovnjake in vse, ki jim ta mojster besede, eden od štirih pomembnih cerkvenih učiteljev in velika osebnost iz zgodnje dobe krščanstva na tleh današnje Slovenije, kaj pomeni.

Posebno presenetljivo je, da je sv. Hieronim Stridon omenil le v enem svojem delu. Zgodovinarji so se osredotočili na nekaj pomembnih latinskih besed – in na osnovi letih, seveda ob upoštevanju zgodovinskih okoliščin in ostale Hieronimove pisne zapuščine, je nastala večina domnev. Po vsem sodeč kraj ni bilo mesto, pač pa je stal nekje na podeželju, bil je nekakšna skupnost (oppidium Stridon). Hieronim omenja pristave in ruralno prebivalstvo, ki pa ga prav posebno ne ceni (»kjer je zarobljenost doma«). Mnenja se krešejo ob dveh besedah – quondam (nekdanj) in confinium (meja), predvsem v zvezi s prvo. Neverjetno, kako lahko pravzaprav ena sama beseda sproži toliko raziskav in ugibanj, ki trajajo že od renesanse. Gre za omembo meje med Dalmacijo in Panonijo. Besedni preplet v Hieronimovem zapisu je dvoumen, tako da ni jasno, ali se »quondam« nanaša na »confinium« ali na kaj drugega. Ta nejasnost seveda dopušča še več »svobode« pri iskanju lege Stridona. Valenčičeva knjiga se nagiba h kraški domnevi, ki gradi na številnih dose-

danjih raziskavah. Le-te so prvotno lego Stridona iz kopenskega dela osrednje Dalmacije pomikale vse bolj proti severu, najprej v zaledje

Kvarnerskega zaliva, zdaj pa še severneje. Takratna Dalmacija je bila bistveno večja, zato lahko Hieronim še vedno ostane »Dalmatince« – provinca Dalmacija je namreč v njegovih časih segala do vznožja »Juljskih Alp«, pogosto je omenjena gora Mons Odra (Nanos). Posebno pa je pomembno, da je bilo življenje sv. Hieronima razpeto med Oglejem (Aquileia) in današnjo Ljubljano (Emona), torej je verjetnost, da je bil Stridon tako južno, kot nakazuje dalmatinska domneva, majhna. Sv. Hieronim je bil v nekem obdobju namreč član »zbor blaženih«, oglejske duhovne šole, škof Kromacij, duša tega zbora, pa je bil njegov sodobnik in prijatelj (v goriški in videmski nadškofiji v sosednji Furlaniji - Juljski krajini prav letos praznujejo Kromacijev leto, ob 1600. obletnici njegove smrti). Omenjena dejstva nakazujejo, čeprav dokončnih ugotovitev tudi v Valenčičevi knjigi ni, da se je sv. Hieronim rodil nekje blizu Pivke – morda v bližini Šilentabora ali pa prav pod Nanosom, v Stranah.

Knjiga *Sveti Hieronim – mož s Krasa* je gotovo izjemno zanimivo branje za vse Slovence, kajti če se pokaže, da ima ta pomembna zgodovinska osebnost korenine na tleh naše države, bi nam to moralo biti še posebno v ponos. Tudi lepa grafična oprema knjige je dostojna predstavitev tega svetnika, čudovite barvne reprodukcije upodobitev sv. Hieronima in cerkva, posvečenih njemu, pa dopolnjujejo celovito sliko. Na sv. Hieronima se še zlasti lahko spomnijo obiskovalci Nanosa, saj na zahodnih pobočjih leži lična cerkva, posvečena temu svetniku. Kaj pa, če njena lega, na vrhu starodavne gore Mons Odra (Nanos), namiguje, da je ta slavni mož mladostna leta preživel prav v vznožju – če gremo še dalje, morda kar v Stranah?

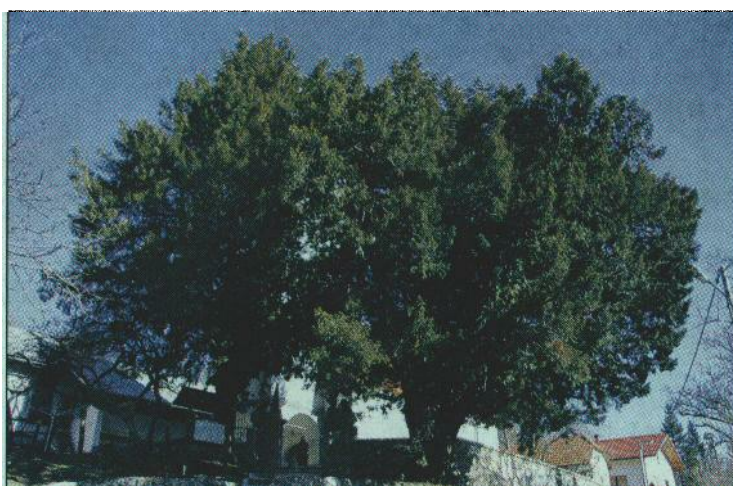
Stran / Page: 20

Doseg / Reach: 198000

Država / Country: SLOVENIA

Površina prispevka / Size: 365 cm2

2 / 2

»HIERONIMOVA« TISA V STRANAH – Po izročilu izhaja iz tretjega stoletja.
Foto Marjan Bradeško